

Coses de la vida

SOCIETAT

El drama dels més vulnerables

48.000 famílies reben la dependència un cop mort el beneficiari

La xifra pot ser més elevada ja que moltes llars no saben que tenen aquest dret

La Generalitat justifica la demora, que és legal, per la complexitat del sistema

VÍCTOR VARGAS LLAMAS
BARCELONA

L'ingrés de diners és motiu d'alegria en qualsevol llar, però fins i tot les obvies que semblen més flagrants tenen les seves excepcions. Una d'aquestes singularitats l'experimenten les famílies catalanes que reben la prestació per la situació de dependència d'un parent... quan ja ha mort. Ingressos a deshora, que ajuden a reequilibrar els comptes domèstics, però que arri-

ben tard per al seu propòsit original, quan ja no serviran per dignificar la qualitat de vida del beneficiari ni alleugerir la pesada càrrega que suporten els cuidadors. D'aquesta trista paradoxa en poden donar fe 48.382 famílies a Catalunya, acumulades des de l'any 2007 fins a l'agost del 2016.

Des de la Generalitat, atribueixen el desfasament, que s'ajusta a la legalitat, a «la complexitat burocràtica» del sistema impulsat pel Govern central. «No hi ajuda que no es

permetin compatibilitats de prestacions, ni que la demanda no deixi de créixer al poder-se reclamar una revisió del grau de dependència; també és complex coordinar equips mèdics i socials d'avaluació a diferent escala territorial», justifica el secretari d'Afers Socials i Famílies, Francesc Iglesias. «I cal tenir en compte que el juliol del 2015 s'hi incorporen uns 61.000 usuaris amb grau 1 [el més lleu], que des d'aleshores tenen dret a percebre prestacions», afegeix.

L'ANGOIXA FAMILIAR

La resposta que triga

Les filles de dos afectats, la Vanesa i la Pilar, lamenten que l'ajuda arribi tan a deshora

V.V.
BARCELONA

Per si fos poca penitència deambular pel viacrucis d'un càncer desafortat, el Francisco va passar els seus últims mesos amb la pena de considerar-se una càrrega afegida a la complicada rutina de la seva filla Vanesa. Durant un temps va tenir l'esperança que les ajudes a la dependència que va tramitar rebaixessin el llast de la Vanesa en el seu dia a dia, però els anhels del Francisco es van anar marçant al ritme que es marcia el seu alè. Ja ha passat un mes de la seva mort i encara no hi ha notícies de les contribucions en què tantes esperances va depositar.

«Jo ni hagués demanat l'ajuda perquè no em sabia gens de greu cuidar una persona que havia fet tant per mi, però el meu pare volia reduir al màxim les molèsties a la família», recorda aquesta veïna

de l'Hospitalet. Ella prioritza les responsabilitats filials i els sentiments, però és conscient que el suport hauria alleujat les malparades arquitectòniques dels familiars: el pare cobrava 91 euros al mes de la seva pensió no contributiva i la situació de la Vanesa no és gaire millor, amb 426 euros de l'ajuda familiar per a desocupats de llarga durada.

En el cas que hagués arribat a temps, també l'ajuda professional hauria harmonitzat les limitacions logístiques de la Vanesa i les físiques de la seva mare, operada tres vegades del genoll i amb 104 quilos en un cos que no arriba a 1,60 metres d'alçada. «Els últims temps el meu pare era totalment dependent, necessitava ajuda per a tot les 24 hores; estava tan feble que de vegades no tenia ni forces per dir el meu nom en veu alta i em feia una trucada perduda», recorda emocionada.

La filla es mostra «indignada» i

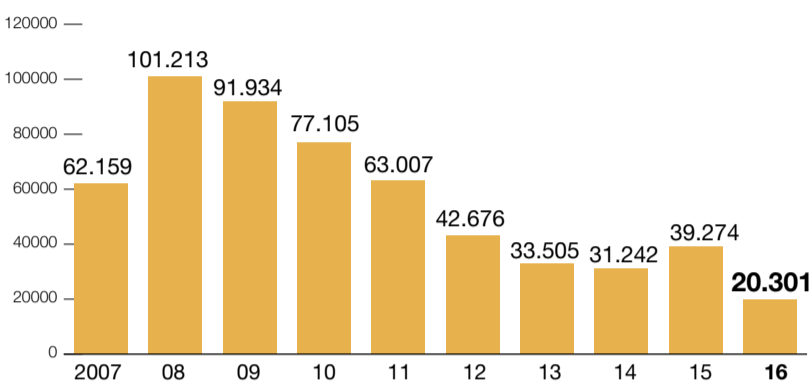

Vanesa, el pare de la qual va morir abans que arribessin les ajudes.

LA DEPENDÈNCIA A CATALUNYA

DADES FINS AL 30 DE JUNY DEL 2016

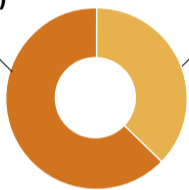
Sol·licituds de valoració per any

Sol·licitants

DONES **63%**
(352.639)

HOMES **37%**
(209.777)

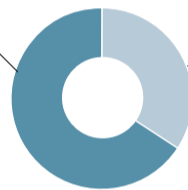

TOTAL
562.416

Beneficiaris

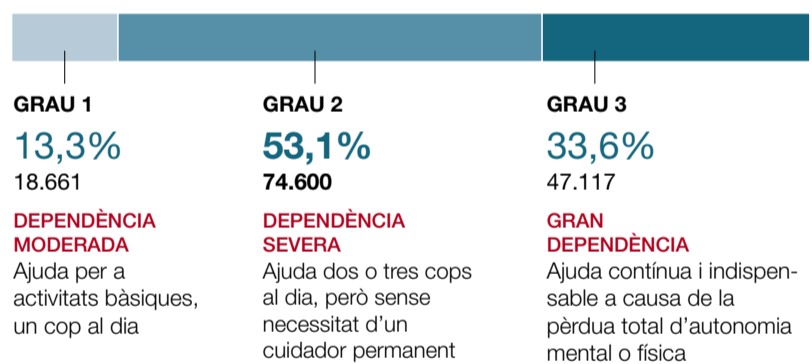
DONES **66%**
(92.409)

HOMES **34%**
(47.969)

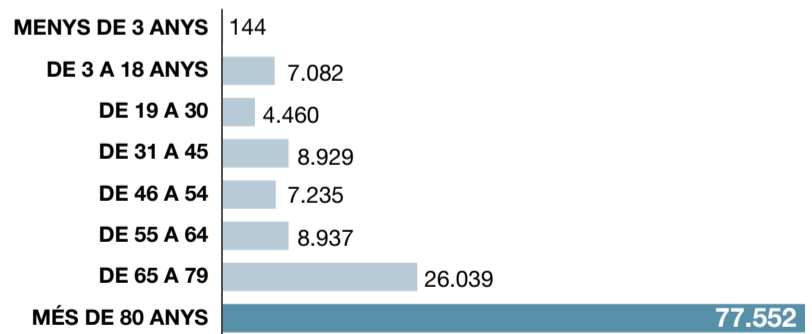

TOTAL
140.378

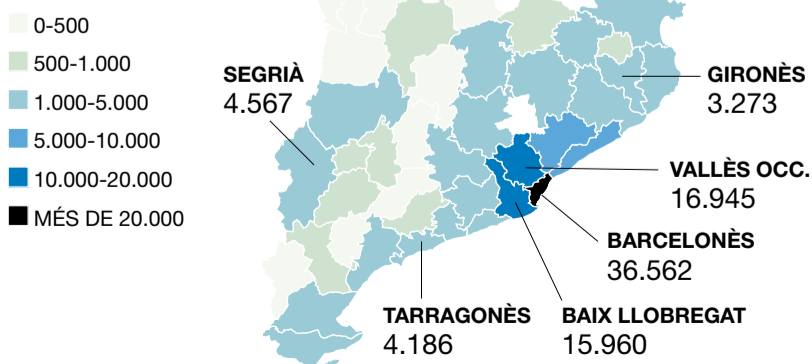
Distribució dels beneficiaris

Edat dels beneficiaris

Distribució per territori

GRAN BARCELONA ▶ La ciutat aposta per la venda d'art a turistes → P. 42

DISTRICTES ▶ Dues germanes dirigeixen un local per ajudar futures mares → P. 46

Situacions que coneixen els professionals que operen sobre el terreny, que no obstant afegeixen focus crítics a l'anàlisi. «Moltes famílies ni saben que tenen el dret de cobrar prestacions una cop el parent ja ha mort, i això agreujaria l'estadística», destaca Montse Pérez, coordinadora de la Comissió de Dependència del Col·legi de Treball Social de Catalunya. Els familiars tenen dret a cobrar els endarreriments no percebuts pel difunt «si ho sol·liciten» en tots els serveis i prestacions, excepte en la de cuidador no professional, convé la Generalitat.

PARADOXES // De les 182.033 prestacions per dependència censades a Catalunya al setembre, més del 46% (83.816) són de cuidador no professional. Des del 2007, s'han rebut 562.416 sol·licituds de valoració del grau de dependència. El juny d'aquest any hi havia 140.378 perceptors d'ajuda, una xifra que «s'ha de contextualitzar amb el perfil de l'usuari, amb una majoria que té menys esperança de vida», explica Iglesias: el 54% dels sol·licitants tenen més de 80 anys.

Aquesta és la realitat de les estadístiques, però en cap d'elles figura l'impacte de condicionar totes les dimensions d'una llar a la presen-

Francesc Iglesias
SECRETARI D'AFERS SOCIALS

«La demanda no para de créixer per les revisions de grau i costa coordinar equips mèdics i socials»

Montse Pérez
COL·LEGI DE TREBALL SOCIAL

«Moltes famílies no saben que tenen dret a cobrar prestacions un cop el parent ja ha mort»

cia d'una persona dependent. Economia, horaris, responsabilitats... «Quan una família fa una demanda d'un servei de suport és perquè ja no pot més, perquè està al límit», denuncia Pilar Rodríguez, directora sociosanitària d'Associació Benestar i Desenvolupament, oenagé que des de fa tres dècades dona cobertura als col·lectius més vulnerables. La frustració augmenta al tenir constància que «malgrat l'existència de llistes d'espera hi ha centres de dia que tenen places disponibles», sosté Rodríguez.

Una absurditat que també s'explica pels efectes de la crisi: «Algunes famílies depenen tant de la pensió de l'àvia que es busquen la vida per tenir-la a casa i no abonar 300 o 400 euros del copagament perquè vagi a un centre de dia», diu Rodríguez. Una obligació que té l'efecte pervers d'invisibilitzar molta gent amb necessitats de cobertura, però que per diferents motius s'han de quedar al domicili».

REFLEXIÓ // La situació s'agreuja per a familiars amb tercer grau de dependència (persones gens o molt poc autònomes) i patologies com Alzheimer, exposa Pérez. «Són situacions insostenibles a nivell domiciliari i, no obstant, han de suportar llistes

d'espera per a plaça residencial concertada de fins i tot tres o quatre anys», destaca la treballadora social. «Són gent que paga els impostos i sent un abandonament brutal quan necessita més suport», insisteix.

RETALLADES // Dificultats objectives a les quals se suma la percepció d'una part del sector que ara «és més difícil la concessió d'un grau elevat de dependència o que s'aprovi la revisió de la categoria», segons expliquen des del Col·legi de Treballadors Socials. Tot això en consonància amb les retallades «aplicades amb nocturnitat i traïdoria», que posen en risc la viabilitat del sistema i «augmenten la sensació de desprotecció», destaca Pérez.

El panorama es mereix «una reflexió» per part de les autoritats, segons Rodríguez: «En lloc de pensar a curt termini i parlar de despeses en dependència, haurien d'assumir que és una inversió en política social, i que garanteix un retorn a la societat», exposa.

Pérez també denuncia la necessitat d'ampliar les mires: «Amb el panorama polític d'allà i d'aquí, fa la sensació que tot és provisional i no s'impulsen mesures de profunditat. I si hi ha alguna cosa que no és provisional és la vida de les persones». ≡

urgències

AJUDA A QUI VIU SOL

ELS MÉS VULNERABLES

▶ La Generalitat disposa d'un servei d'atenció domiciliària per a situacions d'especial vulnerabilitat, sense necessitat d'estar valorades per la llei de dependència. És el cas de persones que viuen soles, sense recursos econòmics ni suport familiar. «Són prioritaris en la llista d'espera, al marge que tinguin concedit grau de dependència o no», diu Iglesias.

518.941 SOL·LICITUDS

▶ La de cuidador no professional encapçala la llista de prestacions concedides a Catalunya, seguida per serveis de residència per a persones grans, ajuda a domicili i teleassistència. De les 518.941 sol·licituds de dependència valorables, un 97,2% (504.158) s'han resolt. Al juny, 140.378 persones rebien ajuda per dependència.

RICARD CUGAT

diu que ha perdut l'esperança en el sistema «veient com ha anat la cosa». «Som un poble enganyat. Anem passant la vida i ens fan creure que hi ha un Estat del benestar que ens dona cobertura, però quan la gent està en el pitjor moment de la seva vida no obté la resposta que necessita», afirma.

Indignació

Aquesta desesperança consumada en el cas de la Vanesa és (alguna cosa més que) premonitòria en la situació que Pilar Aguilar entreveu per al seu pare, Federico, afectat per una demència vascular que es va embalar fa un any i mig i li va limitar la seva autonomia fins a l'extrem. «Vam demanar el grau 3 l'any 2013 i no ens l'han concedit fins a l'octubre, després de la revisió del mes de juny passat», explica.

Les bones notícies s'acaben després d'una conversa amb la treballadora social, que l'adverteix que la llista d'espera, tant per a una plaça a la residència del barri de la Barceloneta com per rebre una prestació econòmica per poder sufragar una part de la cuidadora professional, «oscil·la entre un any i mig i dos». «L'evolució d'una malaltia neurodegenerativa és impredecible, però a la família tenim molt clar que el meu pare no disfrutará en vida d'aquestes ajudes», exposa.

La Pilar ha fet comptes de les despeses extra que requereix la nova vi-

«Et diuen que l'Estat ens cobreix però si el necessites no respon com esperes»

«El meu pare no disfrutará en vida de les ajudes que es mereix per la seva dependència»

da de Federico, de 89 anys, i la calculadora dona la xifra de 7.000 euros a l'any. «La cuidadora, que paguem nosaltres, els suplement proteics, els olis perquè no se li facin llagues de tant estar assegut, el cinturó ortopèdic perquè no caigui del llit...», detalla com una part d'una llista interminable.

Desemparament

La sensació de desemparament acompanya el Federico i els seus parents en cada detall, fins i tot en entorns com el sanitari, on caldria esperar més sensibilitat. «Moltes vegades acabes a urgències i no hi ha cap deferència envers aquestes persones tan vulnerables, no hi ha unitat de geriatria, ni acompanyament afectiu per als malalts i les seves famílies; et donen un antibiòtic i llestos, t'envien a casa», il·lustra.

La Pilar exposa la seva experiència com a cooperant a Cuba per tenir en compte una altra resposta del sistema: «Allà el metge, la infermera i la treballadora social van de ruta per les cases de dependents; aquí van amb la cadira de rodes fins al CAP perquè falta un acompanyament més sensible i didàctic, que estalviaria despeses sanitàries». «El sistema està deshumanitzat -conclou-, obsessionat a investigar per allargar l'existència de les persones però en canvi oblidant el més important: la seva qualitat de vida». ≡